

עניינים תוכן

2	מבוא
4	רקע היסטורי ותיאורטי
4	שיטת מחקר:
4	אפגניסטן – רקע כללי
5	פלישת ברית המועצות לאפגניסטן והלחימה במוגהדין.
6	הטליבן – רקע כללי ומאפיינים מרכזיים
9	מעמד האישה תחת הטאליבן
10	כלכלה ותעסוקה:
12	לבוש ומראה:
14	חינוך והשכלה
16	טיפול רפואי ובריאות:
19	פרק 3: ארגוני התמודדות וסיוע – Rawa
21	סיכום מסקנות
23	ביבליוגרפיה

מבוא

מתקפת הטרור ב 11 לספטמבר על ארה"ב העיר את העולם משנתו בכל הנוגע להתעצמותם של ארגוני טרור בעולם המוסלמי, בדגש על הטאליבן, שתחת חסותו צמח אוסאמה בן לאדן, ראש הארגון אל-קאעידה שהוציא לפועל את מתקפת הטרור באופן ישיר. תשומת הלב הבינלאומית לארגוני טרור אלה הביא לכך שהעולם החל לראות את המצב של הנשים תחת שלטון הטאליבן באסיה. העולם המערבי החל להכיר בפגיעה הקשה של הטאליבן בזכויות הנשים באפגניסטאן, והאכיפה הקשה נגדן ונגד האוכלוסייה במדינה.

הטאליבן השתמש בחוקי האסלאם על מנת לקבל לגיטימציה לשלילת הזכויות של הנשים תחת שלטונם. גם אם היה צורך בפירושים שונים וקיצוניים על מנת לקדם את משנתם שלא קיבלה כל חיזוק מהעולם המוסלמי – סוני (בצלאל, 2016)

נושא המחקר בעבודה זו הוא נשים תחת שלטון הטאליבן בתקופה שבין 1994 – 2001, באפגניסטאן. שאלת המחקר שתנחה את העבודה: **מה היו מאפייניו של מעמד האישה תחת שלטון הטאליבן וכיצד התמודדו הנשים עם המגבלות שנבעו מהמעמד הבעייתי שלהן?**

תחת שלטון הטאליבן נשללו מהנשים זכויות כמעט בכל תחום אפשרי: טיפול רפואי, תעסוקה, חופש ביטוי, חינוך, השכלה גבוהה, ספורט, בידור וניידות.

בעבודה זו ייבדק כיצד נפגע מעמד האישה ע"י בחינה של כל אחד מתחומי החיים הללו תוך דיון והצגה של סיפורים אישיים של נשים שחיו תחת שלטון הטאליבן – ביוגרפיה, עדויות אישיות או סיפורת המבוססת על סיפור אמיתי, או סיפורת שמבססת את רקע המציאות על סיפור אמיתי.

שיטת המחקר היא איכותנית, ויפורט בפרק של סקירת הספרות טיפה יותר על צורת המחקר ודרך איסוף המידע שבעבודה.

מבנה העבודה:

סקירת ספרות: בפרק זה אציג את רקע על המלחמה והכיבוש הסובייטי, מה היה סגנון הלחימה של הטאליבן אל מול הסובייטים, באופן כללי מהו ארגון הטליבאן. דיון במקורות שמציגים את הסיפור האפגני – סובייטי – טליבאן בעזרת סיפורים אישיים (מיקרו).

רקע היסטורי: אציג רקע כללי אודות ארגון הטאליבן, מאפיינים מרכזיים של הארגון ושיטת פעולתו על מנת להביא לגיטימציה ציבורית. הפלישה הסובייטית ויחס הטאליבן לנשים, אל מול יחס האסלאם אל נשים.

פרק ראשון: עלייתו של הטאליבן, דיון בנושא עלייתו של הארגון, צמיחתו וכיצד קיבל לגיטימציה מן האוכלוסייה. מה מאפייני הארגון והאידיאולוגיה הכללית שלו. דיון בנושא חוקים שהטיל הטאליבן על נשות אפגניסטן תחת שלטונו.

הפרק השני שהוא ליבת העבודה אציג את מעמד האישה תחת שלטון הטאליבן, בתחילת הפרק ארשום במה נדון בפרק, הפרק יהיה מחולק לתתי פרקים לפי קטגוריות מסוימות: תעסוקה, קוד לבוש ומראה, חינוך והשכלה, טיפול רפואי ובריאות – אלו לטעמי הקטגוריות הראשיות והבסיסיות ביותר לאדם על מנת לבחון מעמד. כמו כן, אדון בכללי בהיבטים נוספים של נידות, התנהגות כללית של האישה וכדומה.

בפרק השלישי אדון בהתמודדות של הנשים עם מגבלות אלו – מיזמים חשאיים שהוקמו על מנת לתמוך באישה, פעילות מחתרטית בבתים וכמובן ארגון RAWA.

בסיום אציג את המסקנות שלי מתוך העבודה בהקשר של שאלת המחקר.

סקירת ספרות

מוחמד דאוד ח'אן, שהיה ראש המפלגה PDPA אשר שלטה באפגניסטן הוצא להורג (יחד עם כל בני משפחתו) בשנת 1978, לאחר שנכשל בלייצב את אפגניסטן בתחום הכלכלי והחברתי, ע"י המפלגה הקומוניסטית (שני פלגי PDPA), בזמן שהמדינה הייתה במצב כלכלי וחברתי לא טוב. מזכ"ל המפלגה טראקי ואנשיו ביצעו מהלכים קיצוניים על מנת להגדיל את כוחם ולייצב את שלטונם, כמו הוצאה להורג של אליטות ואנשי דת, בעקבות מהלכים אלו פרצה התקוממות אשר התפשטה לכדי מלחמת אזרחים בכל אפגניסטן (לסטר, גראו, גרס, 2005).

בעקבות המלחמה נוצרו חילופי שלטונות תקופים אשר ערעור את המצב הכלכלי הרעוע עוד יותר ואת החברתי. המשטרים שעלו ונפלו באפגניסטן היו בקשר רציף עם ברית המועצות (בשנת 1978 נחתם חוזה בין מוסקבה לקאבול על שיתוף פעולה הדדי), נשלחו יועצים צבאיים סובייטים לאפגניסטן, בשנת 1979 אף נשלח גדוד ראשון מוצנח לעזרת המשטר הנוכחי שביקש זאת מברית המועצות. התקיפות של המורדים הלכה וגברה וכך גם התמיכה וההתערבות של ברית המועצות במלחמה וכן מדינות זרות נוספות (קדם, זטלוף-צור, 2012).

סרטים רוסיים רבים נעשו על המלחמה של הסובייטים באדמת אפגניסטן נגד המורדים. בכל הסרטים מצטיירת תמונה של לחימה מאוד קשה ולא ניכר ניצחון של הסובייטים על המורדים. סגנון הלחימה מול המורדים הוא גרילה, וכזה שהרוסים לא מורגלים אליו. בסרט הרוסי הפלוגה התשיעית העלילה מתפתחת לכך שכוכבי הסרט נלחמים בלוחמי המוג'הדין ויש קרב יריות ממושך שבסופו הסובייטים אמנם מנצחים אבל במחיר מותם של רבים מאנשי הפלוגה. הסרט מפגין את הגבורה של אותם לוחמים סובייטים אל מול המורדים האפגנים (הפלוגה התשיעית, פידור בונדרצ'וק, 2015).

בשנת 1988 נחתם הסכם בין פקיסטן לאפגניסטן על פשרה בסכסוך בניהם, דבר שחיזק את אפגניסטן אל מול הסובייטים עוד יותר והביא לתחילת הנסיגה של הסובייטים מאפגניסטן עד סוף הנסיגה בשנת 1989 (לסטר, ואחרים, 2015).

הסרט "Leaving Afghanistan" (2018), מציג את הנסיגה של הסובייטים מאפגניסטן ומראה שגם הנסיגה הייתה מאוד מורכבת עבורם. הסרט מתקיים בשנת 1988, חיילים סובייטים עוזבים את המוצבים וחוזרים לבסיס האם על מנת לשוב לארצם. הדרך חזרה לבסיס האם רצופה במכשולים ובלחימה אל מול המורדים. המורדים מוצגים ככנופיות צמאות דם ללא הגיון או אג'נדה. גם בסרט הזה החיילים הסובייטים מוצגים כגיבורים אל מול אנשים ללא פנים.

מלחמת האזרחים נמשכה כל העת בשל כוחות וארגונים אלו שצמחו מתוך עקרונות האסלאם בהם האמינו, ובשנת 1992 נפל משטרו של נגיבאוללה והוחלף במשטר הטאליבן. ברמה הכלכלית והחברתית, אפגניסטן נפגעה עמוקות ממלחמת האזרחים והשליטה הסובייטים שלא רק שלא הביאה קץ למלחמה אף החריפה אותה ויצרה כיסי התנגדות רבים (ורצברגר, צובנר, 2001).